

HOPE-Projektet
(www.hope-project.dk)

Trusselsopfattelse og oplevet handlekompetence opdelt på aldersgrupper

Louise Halberg Nielsen og Michael Bang Petersen

26. januar 2022

SCHOOL OF BUSINESS AND SOCIAL SCIENCES
AARHUS UNIVERSITET

HOPE

Centrale konklusioner

Nærværende notat udkommer på et tidspunkt, hvor alle restriktioner står til at blive ophævet og corona-virus fra næste uge ikke længere skal kategoriseres som en samfundskritisk sygdom. Med dette overgår epidemihåndteringen fra restriktionsbaseret til frivillig smitteforebyggelse, hvor det bliver et personligt ansvar for særligt ældre og borgere i risikogruppen at agere smitteforebyggende. I denne situation er det særligt vigtigt, at ældre føler sig i stand til at håndtere situationen og agere smitteforebyggende. Derfor undersøger vi i dette notat opdelt på tre aldersgrupper¹, hvordan befolkningen vurderer den nuværende situations alvor for dem selv og samfundet, den oplevede handlekompetence og i hvilken grad sundhedsrådene opfattes som effektive til at begrænse smittespredning.

For den ældre aldersgruppe (65+ år) ses det samlet set, at de ældre oplever at vide, hvad de skal gøre for at forhindre smittespredning, og de opfatter sundhedsrådene som effektive. Desuden har den ældre aldersgruppe holdt sig isoleret. De har således færre smitterelevante kontakter end yngre aldersgrupper, og der har blandt de ældre ikke været samme stigning i antal kontakter efter jul, som blandt de yngre aldersgrupper. En konsekvens heraf er, at de ældre er mindre eksponerede for smitte, hvilket ses ved, at de i mindre grad er nærkontakter til smittede. I sin helhed tyder dette på, at de ældre oplever sig som rustede til den fase af epidemien, som vi er på vej mod, hvor smitteforebyggelse bliver et individuelt ansvar.

Konkret viser resultaterne af undersøgelsen følgende:

- Der er på tværs af de tre aldersgrupper en faldende andel, der oplever corona-virus som en trussel mod det danske samfund. Mens udviklingen over tid er ens i de tre aldersgrupper, så er den ældste aldersgruppe markant mere bekymrede på samfundets vegne (se figur 2). I tråd med dette observeres, at unge under 30 år føler sig væsentligt mindre personligt udsat i forhold til corona-virus sammenlignet med de ældre aldersgrupper. Det er på nuværende tidspunkt gruppen af 31-64 årige, der føler sig mest udsat i forhold til corona-virus (se figur 1). Dette hænger formodentlig sammen med, at denne gruppe har flere smitterelevante kontakter end den ældre aldersgruppe (se figur 5). Yderligere analyse (se figur 7) viser således, at der er en klar sammenhæng mellem at have været nærkontakt og det at opleve sig selv som udsat. Dermed må det konstateres, at den ældste aldersgruppe ikke føler sig markant mere udsat end øvrige aldersgrupper. Tilmed ser alle aldersgrupper det som et større samfundsproblem end den personlige trussel (se figur 1 og 2).
- Både den oplevede handlekompetence - det vil sige oplevelsen af, at man selv kan agere smitteforebyggende og ved, hvad man skal gøre for at forebygge smitte - og den opfattede effektivitet af sundhedsrådene er størst blandt den ældste aldersgruppe af borgere (65+ år). Det vil altså sige, at de ældre borgere i højere grad føler sig i stand til at følge de sundhedsfaglige retningslinjer for smittespredning. Hertil skal det dog bemærkes, at både den oplevede handlekompetence og den opfattede effektivitet er høj på tværs af alle aldersgrupper. For alle grupper er der siden november sket et fald i den opfattede effektivitet af sundhedsrådene (se figur 3 og 4).
- Hvad angår antal kontakter, er der et klart billede af, at ældre aldersgrupper har færre smitterelevante kontakter end de yngre aldersgrupper. På tværs af alle aldersgrupper er der sket et fald i antal smitterelevante kontakter siden november med laveste niveau omkring jul og nytår. Den ældste aldersgruppe af 65+ årige har holdt niveauet af kontakter

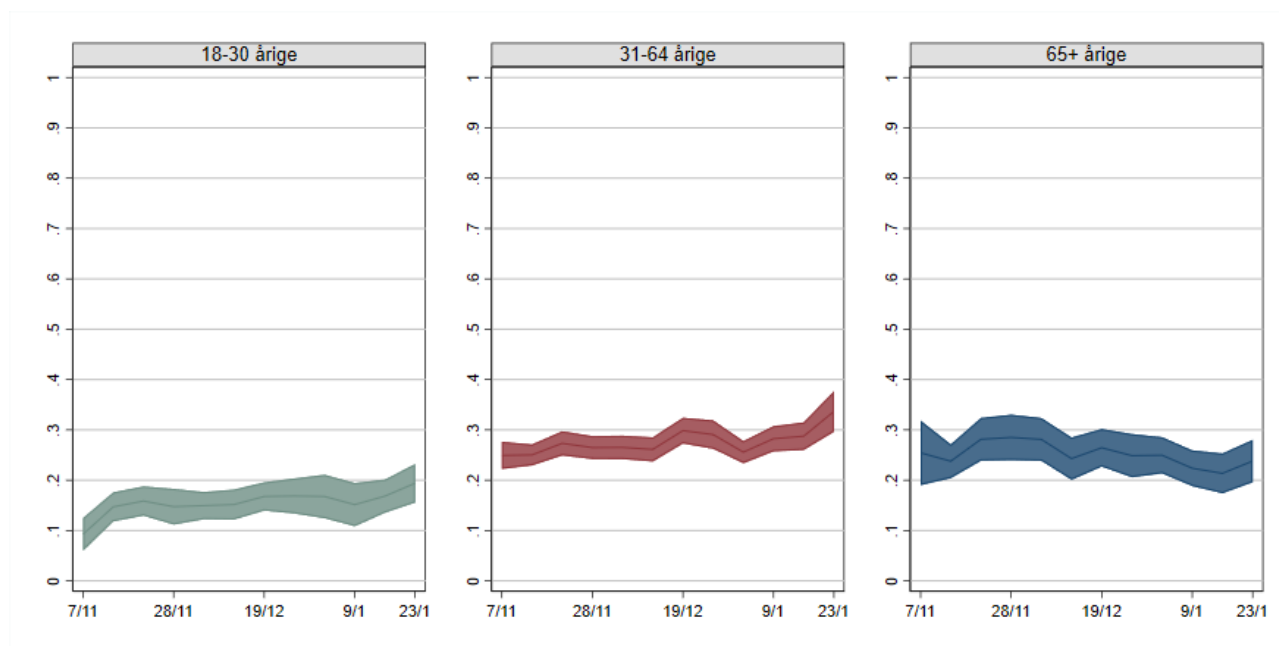
¹I analyserne er borgere inddelt i følgende aldersgrupper: 18-30 år, 31-64 år og 65+ år.

lavt siden da, mens der blandt de yngre grupper observeres en stigning i antallet af kontakter i løbet af januar måned (se figur 5). Dette afspejler sig også i andelen, der indenfor den seneste uge har været nær kontakt til en smittet, hvor under 10 pct. i den ældste aldersgruppe har været nær kontakt, mens samme andel er over 30 pct. i den yngste aldersgruppe. Der er iblandt 18-30 årige og 31-64 årige sket en markant stigning i andelen, der har været nærkontakter, siden november 2021 (se figur 6). Dermed er de yngre aldersgrupper i højere grad eksponerede for smitte.

Metode

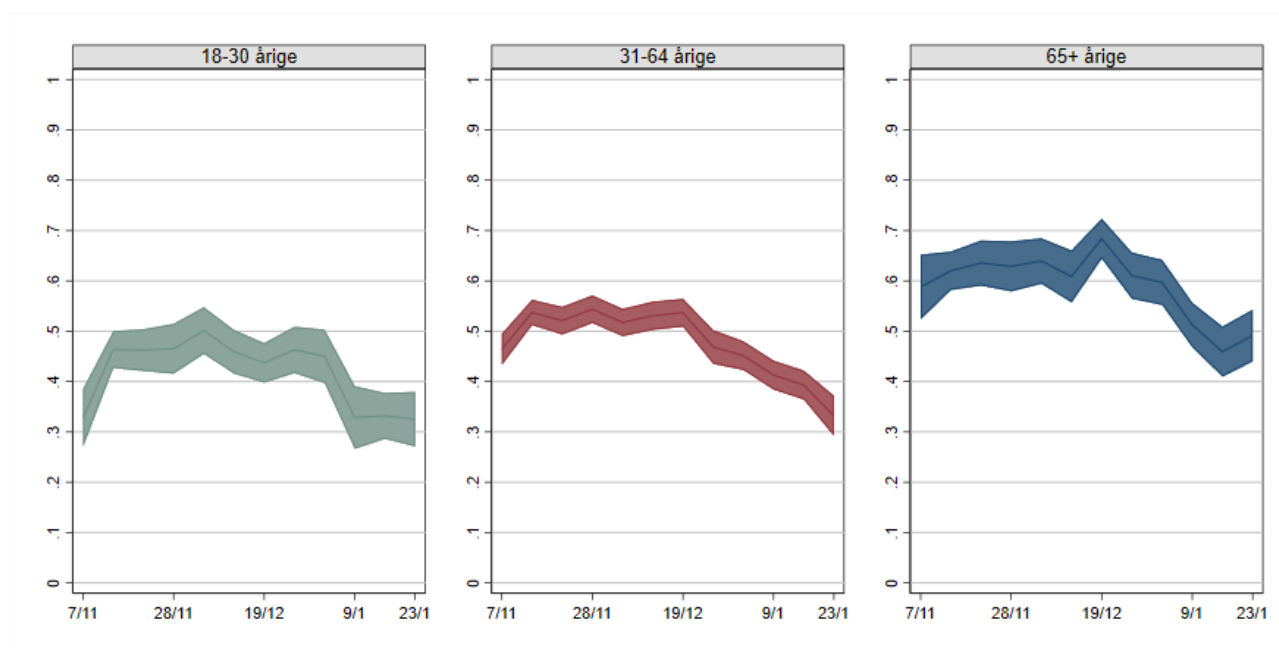
Analyserne bygger på spørgeskemaundersøgelser blandt et udsnit af danskerne (ca. 500 unikke deltagere pr. dag), som Kantar Gallup har indsamlet for HOPE-projektet. Stikprøven er udtrukket via CPR-registret og deltagerne er kontaktet via deres E-boks. Svarprocenten er ca. 25 procent. I forbindelse med analyserne vejer vi desuden data ud fra populationsfordelingerne på køn, alder, uddannelse, region, partivalg ved seneste folketingsvalg samt hvorvidt man er delvist vaccineret, færdigvaccineret eller ikke-vaccineret, så det på ugebasis bliver fuldt repræsentativt for den voksne danske befolkning på disse parametre. I analyserne indgår interviews med op til 48.390 danskere i perioden 1. november 2021 til 23. januar 2022. Dataindsamlingen er finansieret af Carlsbergfondet.

Figur 1: Udvikling i andelen der føler sig udsat i forhold til corona-virussen

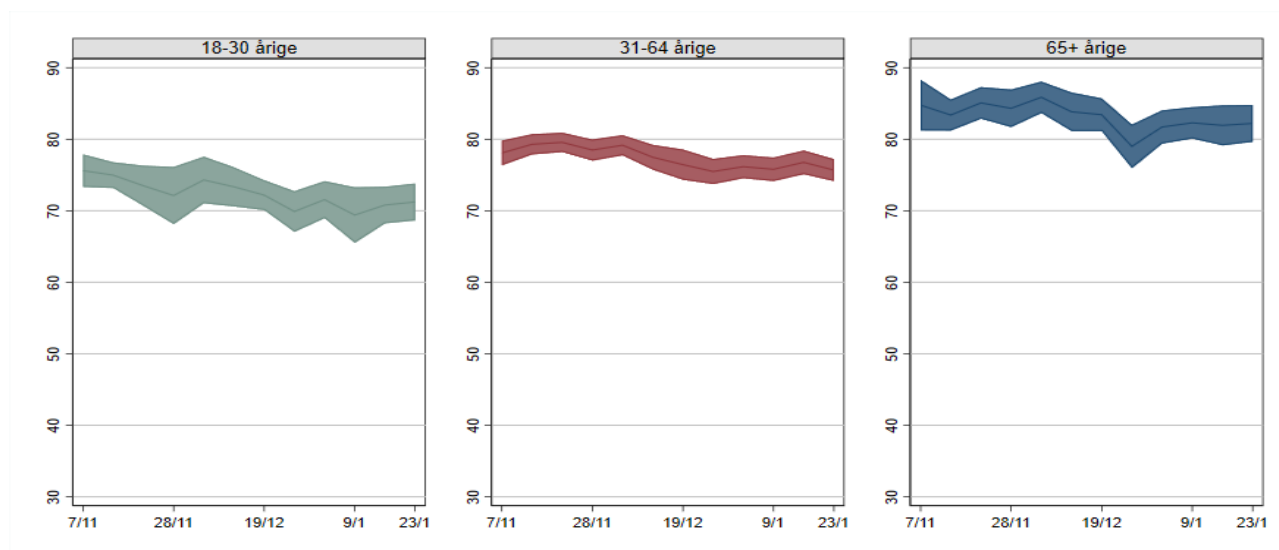
Note: n=44.915. Figuren viser udviklingen i andelen, der har svaret 5-7 på en skala fra 1 "Slet ikke" til 7 "I høj grad" for følgende spørgsmål: *I hvilken grad føler du, at du er udsat i forhold til corona-virussen?*

Figur 2: Udvikling i andelen der oplever corona-virussen som en trussel mod det danske samfund

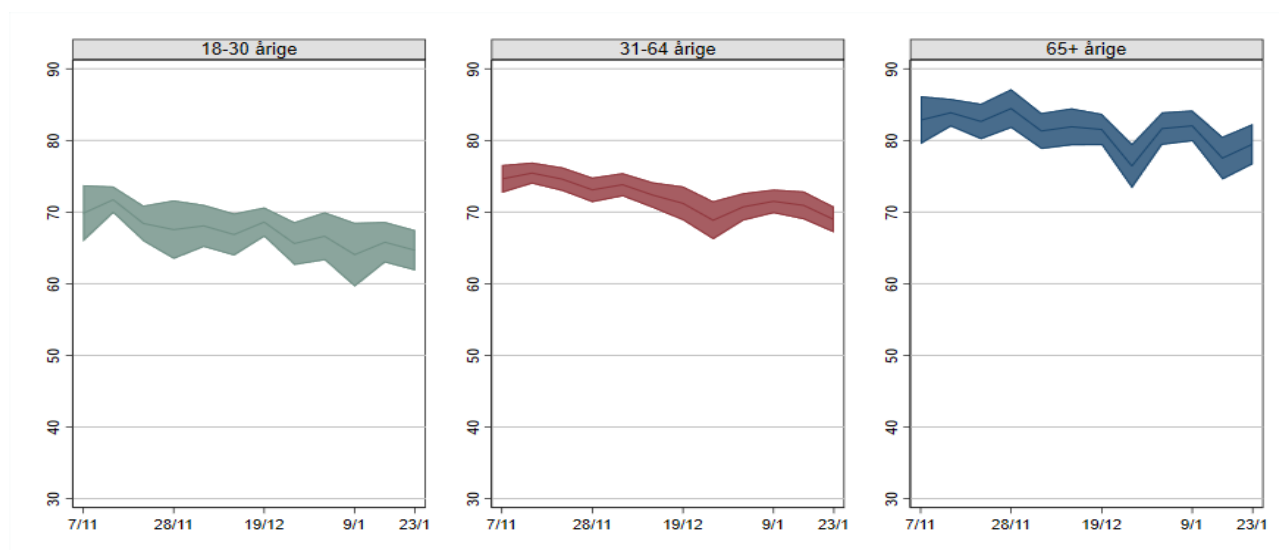
Note: n=44.915. Figuren viser udviklingen i andelen, der har svaret 5-7 på en skala fra 1 "Slet ikke" til 7 "I høj grad" for følgende spørgsmål: *I hvilken grad føler du, at corona-virussen er en trussel mod det danske samfund?*

Figur 3: Udvikling i oplevet handlekompetence

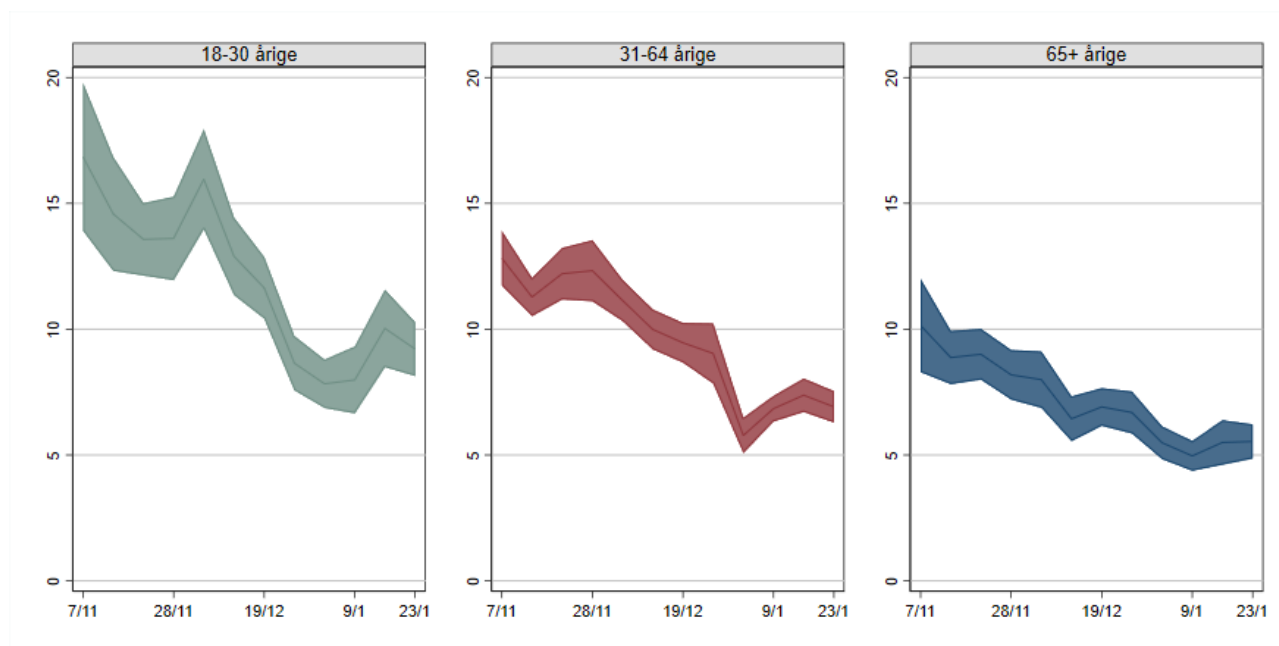
Note: $n=47.716$. Figuren viser udviklingen i oplevet handlekompetence opdelt på aldersgrupper. Oplevet handlekompetence omhandler opfattelsen af, at man selv succesfuldt kan udføre den nødvendige adfærd. Dette operationaliseres som gennemsnittet af valide svar på følgende to spørgsmål på en skala fra 1 "Helt uenig" til 7 "Helt enig": *Hvor enig eller uenig er du i følgende udsagn om sundhedsmyndighedernes råd om befolkningens adfærd under corona-epidemien? Du bedes svare baseret på dine tanker og følelser netop nu. 1) Det er let for mig at følge sundhedsmyndighedernes råd, 2) Jeg føler mig sikker på, at jeg kan følge sundhedsmyndighedernes råd, hvis jeg vil.* Indekset er skaleret fra 0-100, hvor 100 angiver den højeste grad af oplevet handlekompetence i forhold til sundhedsrådene.

Figur 4: Udvikling i opfattet effektivitet ved sundhedsrådene

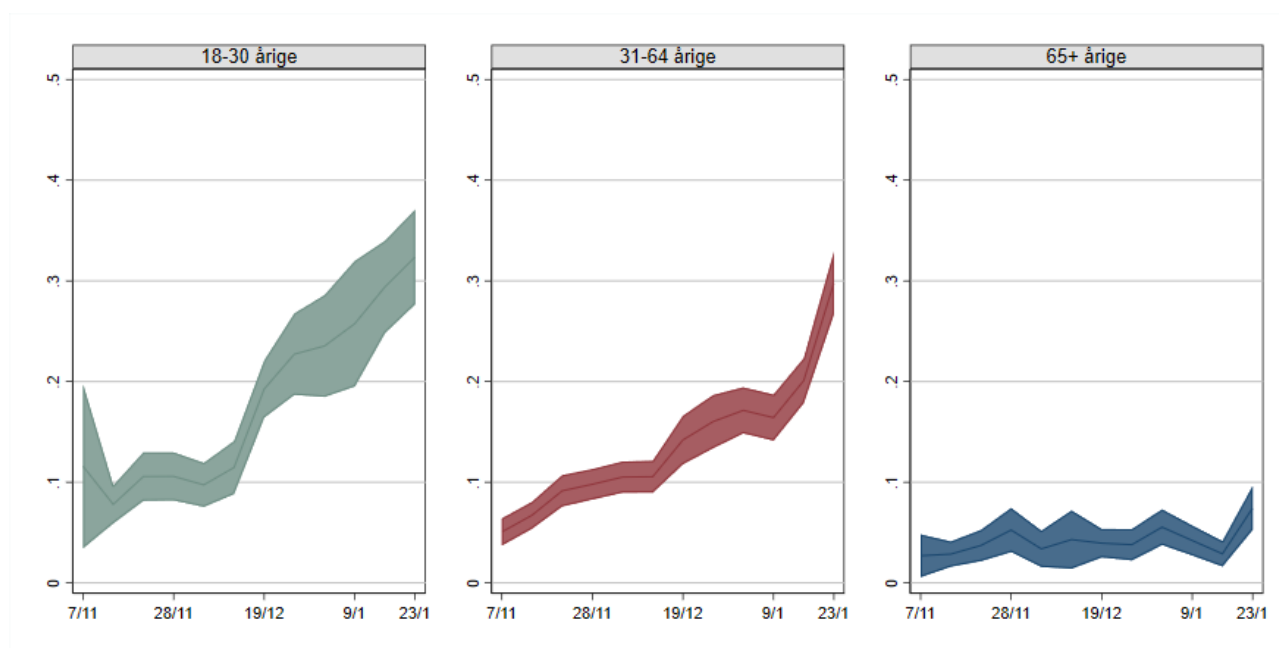
Note: $n=47.418$. Figuren viser udviklingen i opfattet effektivitet ved sundhedsrådene opdelt på aldersgrupper. *Response efficacy* omhandler opfattelsen af, hvor effektiv den anbefalede adfærd er i forhold til at reducere truslen fra en sygdom. Dette operationaliseres som gennemsnittet af valide svar på følgende to spørgsmål på en skala fra 1 "Helt uenig" til 7 "Helt enig": *Hvor enig eller uenig er du i følgende udsagn om sundhedsmyndighedernes råd om befolkningens adfærd under corona-epidemien? Du bedes svare baseret på dine tanker og følelser netop nu. 1) Hvis jeg følger sundhedsmyndighedernes råd, vil jeg være i så stor sikkerhed som muligt under corona-epidemien, 2) Hvis jeg følger sundhedsmyndighedernes råd, vil jeg være med til at beskytte andre mod corona-virussen.* Indekset er skaleret fra 0-100, hvor 100 angiver den højeste grad af opfattet effektivitet ved sundhedsrådene.

Figur 5: Udvikling i antal smitterelevante kontakter

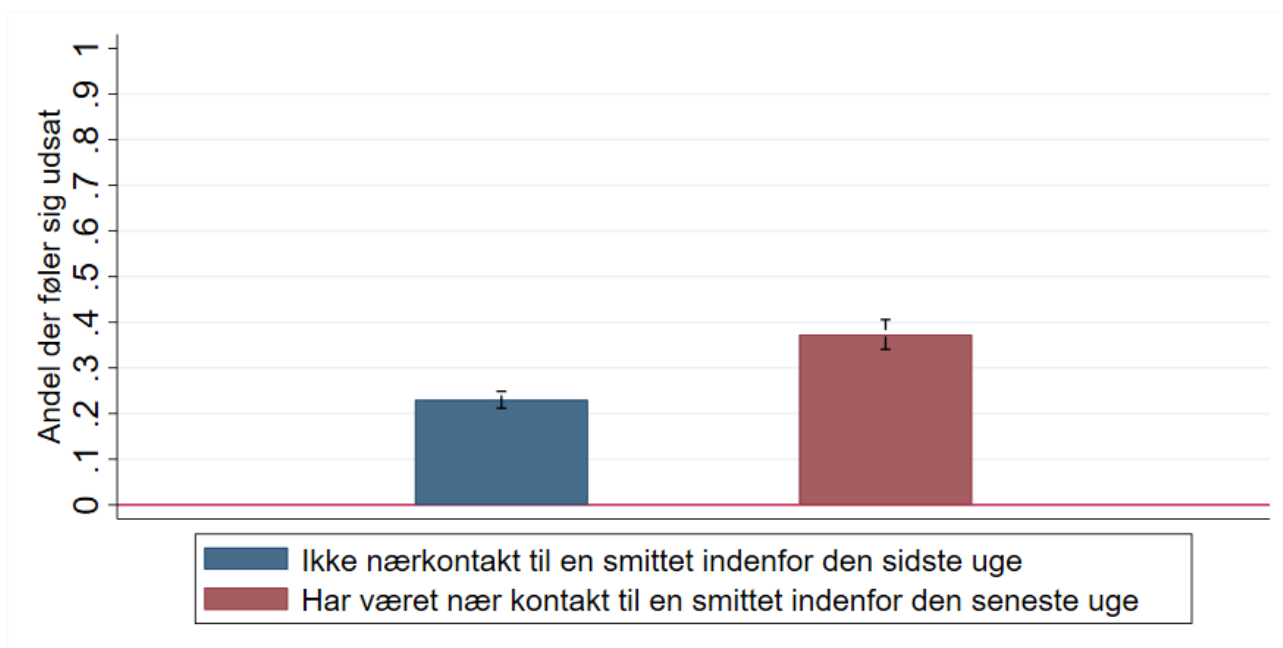
Note: $n=45.672$. Antallet af smitterelevante kontakter måles som summen af valide svar omkring kontaktantallet indenfor seneste 24 timer ift. familie udenfor hustanden, venner og bekendte, kollegaer samt fremmede.

Figur 6: Udvikling i andelen, der indenfor den seneste uge har været nær kontakt til en smittet

Note: $n=48.277$. Figuren viser 1) udviklingen i andelen, der har svaret "Ja" til følgende spørgsmål: *Har du i den forgangne uge været nær kontakt til en, der er smittet med COVID-19?*

Figur 7: Andelen der føler sig udsat i forhold til corona-virussen opdelt på om de har været nærkontakt til en smittet

Note: n=7.007. Figuren baserer sig på data fra 10. til 23. januar 2022. Figuren viser andelen, der har svaret 5-7 på en skala fra 1 "Slet ikke" til 7 "I høj grad" for følgende spørgsmål: *I hvilken grad føler du, at du er udsat i forhold til corona-virussen?* opdelt på om man indenfor den seneste uge har været nær kontakt til en smittet. Nær kontakt er målt ved de, der har svaret "Ja" til følgende spørgsmål: *Har du i den forgangne uge været nær kontakt til en, der er smittet med COVID-19?*